

Desigualtats al món

Segons la majoria de les estimacions més recents a nivell global, **767 milions de persones viuen per sota del llindar internacional de pobresa** (1,90 dòlars nord-americans al dia per persona), **197,1 milions de persones no tenen ocupació**, 400 milions no tenen accés a serveis de salut essencials i **67,4 milions de xiquets i xiquetes no estan escolaritzats**.

La bretxa entre el Sud i el Nord segueix augmentant i també ho fa la bretxa entre rics i pobres a Europa, amb un 9,6% de la ciutadania europea que pateix greus carencies materials¹.

Les múltiples desigualtats que caracteritzen el món actual han donat lloc a una **erosió de la democràcia i de la sobirania popular**, alhora que la importància atorgada a un creixement econòmic desenfrenat amenaça el medi ambient i contribueix a l'**exhauriment dels recursos i al canvi climàtic**.

Economia Social i Solidària: una realitat creixent

Les múltiples crisis globals (econòmiques, socials i mediambientals) han revifat l'interès per models alternatius de producció, distribució i consum que poden exercir un paper fonamental en la **transició ecològica**. En l'actualitat, l'**Economia Social i Solidària (ESS) és un fenomen creixent que representa el 10% de totes les empreses de la UE i implica a més d'11 milions de persones**, al voltant del 6% dels treballadors i treballadores de la UE.

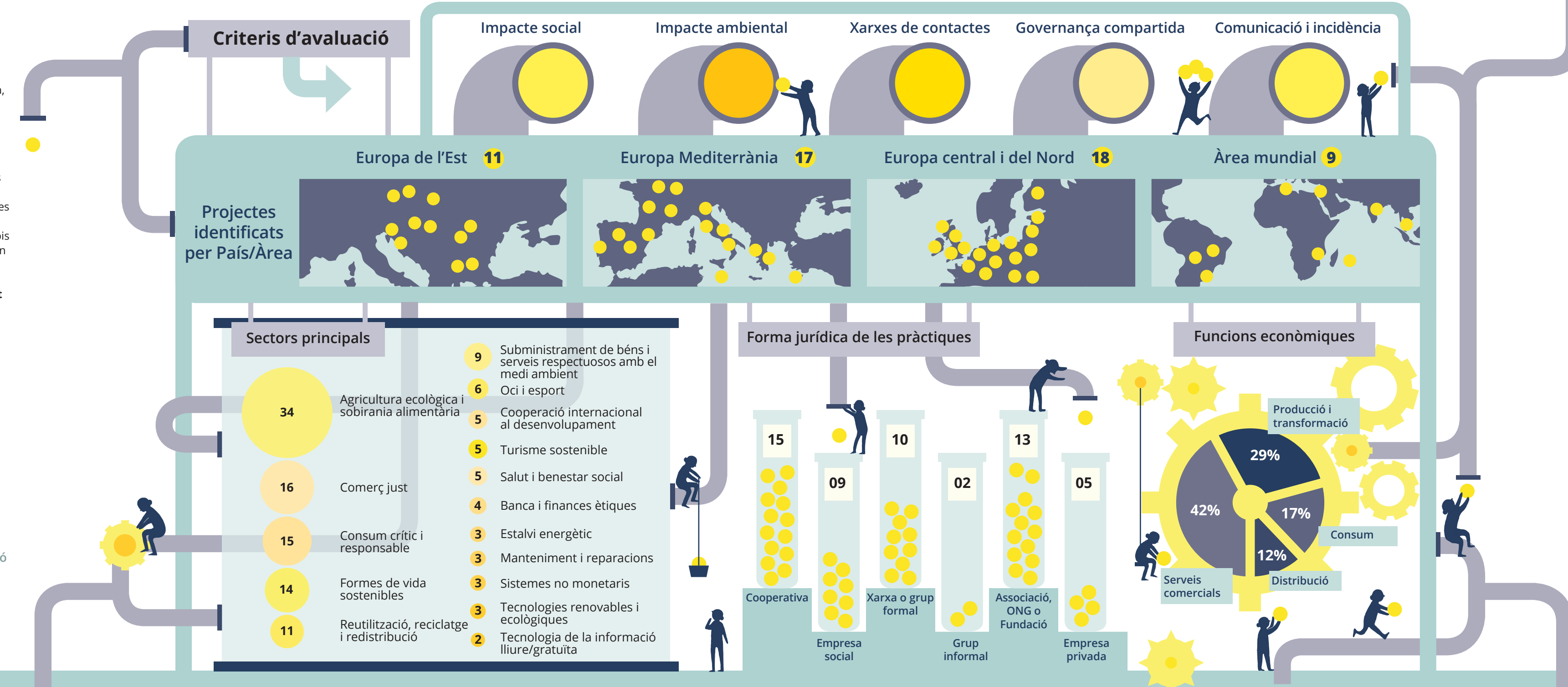
¹. Dades oficials: Banc Mundial, OIT, OMS, UNESCO i Inequality Watch

A més, partint de les experiències d'Amèrica Llatina, on l'ESS compta amb una llarga tradició, existeixen diverses lleis i polítiques que contribueixen a les experiències i realitats de l'ESS.

Una àmplia varietat d'organitzacions, com cooperatives, mutualitats, associacions, fundacions i empreses socials, **conformen l'ESS**. Moltes de les iniciatives que s'emmarquen en l'ESS estan arrelades en la comunitat, reforcen el capital social a nivell local, fomenten la innovació social, adopten principis de solidaritat en la seua visió i funcionament i tenen com a objectiu satisfer les necessitats humanes **promovent maneres de vida que es preocupen més de les persones i del medi ambient, reduint les profundes desigualtats i donant suport a la propietat col·lectiva i la innovació social**.

Fonamental per a l'ESS:

- Les persones i el planeta, en el centre
- Treball, dignitat i autogestió
- Democràcia, drets humans, participació
- Igualtat de gènere
- Solidaritat, inclusió, millora del "capital social"
- Arrels locals i comunitàries
- Visió global
- Resiliència
- Protecció del medi ambient i de la biodiversitat, relació positiva amb la naturalesa en tota la cadena de producció i distribució
- Sobirania sobre els béns comuns: aigua, aire, paisatge, energia, aliments, coneixement i herència cultural

El Projecte SUSY (Sustainability and Solidarity in Economy)

SUSY (Economia Sostenible i Solidària) és un projecte d'educació per al desenvolupament de tres anys de durada, liderat per COSPE juntament amb entitats col·laboradores que representen a 23 països europeus:

- COSPE i Fairwatch (Itàlia)
- Südwind (Àustria)
- INKOTA (Alemanya)
- Deša Dubrovnik (Croàcia)
- KOPIN (Malta)
- CERAI (Espanya)
- Polish Fair Trade Coalition (Polònia)
- Ekumenicka Akademie Praha Europe (R. Txeca)
- Fair Trade Hellas (Grècia)
- NGO Mondo (Estònia)
- Balkan Institute for Labour and Social Policy (Bulgària)
- CARDET (Xipre)
- Pro Ethical Trade Finland (Finlàndia)
- Ressources Humaines sans Frontières (França)
- The Co-operative College i Think Global (Regne Unit)
- Cromo Foundation i Foundation for Development of Democratic Rights DemNet (Hongria)
- Instituto Marquês de Valle Flôr (Portugal)
- Terra Mileniul III Foundation (Romania)
- Slovak Centre for Communication e Development (Eslovàquia)
- Peace Institute – Institute for Contemporary Social and Political Studies (Eslovènia)
- Action pour le Développement Asbl – SOS Faim (Bèlgica)
- Green Liberty (Letònia)
- Waterford One World Centre (Irlanda)

El projecte SUSY representa una oportunitat d'**augmentar la conscienciació i el coneixement de les persones sobre les interdependències que caracteritzen el món** en què vivim i de promoure una ciutadania activa.

El principal objectiu del projecte és analitzar, debatre, donar suport i reforçar els principis i les pràctiques de l'ESS amb el propòsit de **promoure un paradigma més just i equitatiu**, començant pel mapatge i l'elaboració d'informes sobre les pràctiques més significatives en ESS.

El projecte SUSY va dur a terme la **Recerca sobre les millors pràctiques d'ESS "Economia transformadora: reptes i límits de l'economia social i solidària en 55 territoris d'Europa i del Món"**, coordinada per Fairwatch, que ens va permetre identificar i analitzar iniciatives importants d'ESS.

Amb aquesta idea es van implicar **80 investigadors i investigadores**, duent a terme més de **550 entrevistes** de xarxes d'ESS, ONG, OSC, institucions i autoritats locals, la qual cosa va donar lloc a un mapa de més de **1.100 pràctiques i 13.000 persones**.

Aquestes experiències ofereixen una visió de conjunt de les maneres en les quals l'ESS es tradueix en la pràctica en diferents territoris i reflecteix les característiques específiques de cada context nacional. **La recerca s'ha realitzat a 32 països**, 23 dels quals són Estats membres de la UE (46 territoris) i 9 països d'Àfrica, Àsia i Amèrica Llatina (Bolívia, Brasil, Índia, Malàisia, Maurici, Moçambic, Palestina, Tunísia i Uruguai).

Bones pràctiques d'Economia Social i Solidària

A partir d'una anàlisi comparativa de la informació recaptada en la Recerca, **s'ha identificat que les principals millors pràctiques d'ESS són:**

Agricultura innovadora

Hi ha nombroses pràctiques innovadores importants en l'àmbit de l'agricultura, com els **horts urbans**, els **mercats de productors**, els bancs de llavors i d'aliments, les iniciatives per a compartir aliments i els **consells de polítiques alimentàries**. Entre les experiències més interessants estan les relatives a l'**Agricultura Recolzada per la Comunitat (CSA, per les seues sigles en anglès)**. El propòsit de la CSA és crear un model alternatiu de desenvolupament en el sector de l'agricultura en harmonia amb els/les productors/es, els i les consumidors i la naturalesa. La CSA és una associació entre llauradors/es i consumidors/es en la qual la responsabilitat, els riscos i les recompenses de l'agricultura es comparteixen. Aquest model contribueix a abordar la creixent preocupació per la falta de transparència, de sostenibilitat i de resiliència dels nostres sistemes alimentaris.

Reduir, reutilitzar, reciclar i l'economia circular

Reduir els insums materials i de recursos, **reutilitzar** contenidors, embalatges o productes de rebuig i **reciclar** materials de rebuig per convertir-los en productes utilitzables són accions que poden reduir la petjada de carboni, els abocadors i l'ús d'energia, conservar els recursos naturals i estalviar diners. A més, la manera més efectiva de reduir residus és, en primer lloc, no generar-ne. L'**economia circular** està relacionada amb la supressió del concepte de "rebuig", reconeixent que tot té un valor. L'economia circular s'inspira en el funcionament dels ecosistemes naturals —on res no es malgasta— i promou una major productivitat dels recursos, optimitzant els que ja circulen en el mercat tant per a reduir les futures extraccions com per a deixar d'enterrar residus.

Subministrament a través d'energies renovables

L'imperatiu de produir energia sense generar carboni és un aspecte fonamental dels esforços globals per a reduir dràsticament les emissions de gasos d'efecte hivernacle. Aquest enfocament també està integrat en els Objectius de Desenvolupament Sostenible, que propugnen un increment substancial de les renovables en la combinació energètica mundial per a l'any 2030 i la duplicació de la taxa de millora de l'eficiència energètica.

Les empreses socials i solidàries proposen solucions d'energia neta, desenvolupant un enfocament descentralitzat de gestió i propietat de l'energia mitjançant una governança compartida i transparent que permeti a la ciutadania tenir major control sobre el seu ús.

Empreses recuperades i autogestió

El terme d'**empreses recuperades (Workers Buyout)** s'empra per a descriure el procés de reestructuració o conversió d'una empresa mitjançant el qual els treballadors adquireixen accions de l'empresa, i també inclou la participació en la seua gestió. Aquest procés manté o genera nous llocs de treball i construeix relacions recíproques entre els territoris i les comunitats que habiten en ells, per mitjà de l'autogestió col·lectiva del treball.

Finances ètiques

L'ESS inclou plans financers alternatius que responen a les necessitats de les comunitats d'una manera més participativa, amb una implicació més activa en les decisions econòmiques que tenen un impacte en les seues comunitats.

Per exemple, els **bancs ètics** canalitzen els estalvis i les inversions cap a activitats socioeconòmiques amb finalitats socials, mediambientals i culturals; les **incubadores d'innovació social** acompanyen els emprenedors que necessiten una orientació personalitzada, i els **fons de capital** i el **finançament col·lectiu (crowdfunding)** poden ajudar a desenvolupar noves iniciatives d'ESS, **cooperatives de crèdit social** i **projectes solidaris** a tot el món

Turisme responsable

El turisme responsable compleix els principis de justícia econòmica i social i és totalment respectuós amb el medi ambient i les cultures. Reconeix la **importància fonamental de les comunitats locals d'acolliment** i el seu dret a ser protagonistes del desenvolupament sostenible i del turisme responsable.

Comerç just

El comerç just és un **enfocament alternatiu al comerç convencional**. El seu propòsit és implantar la **justícia** i la **solidaritat** per als productors en el Sud global i promoure la sostenibilitat, incorporant conceptes com la sobirania alimentària, els drets humans i la protecció del medi ambient. En reconèixer recentment el comerç Sud-Sud i Nord-Nord, **abasta també la dimensió local**, reorientant-se cap al mercat local.

De productor a consumidor

La gent es preocupa cada vegada més pels residus alimentaris i per l'origen dels aliments que compra. Per aquest motiu, moltes persones decideixen tenir una relació més directa amb les que produeixen els aliments quan compren i esdevenir així agents de canvi en una cadena de subministrament curta.

Aquest plantejament pot adoptar diverses formes, des de **grups de consum** que compren béns/aliments de manera col·lectiva fins a **mercats de productors/es**, des de plataformes d'intercanvi d'aliments fins a **tendes de petits productors**, tornant a connectar així la producció i el consum d'una manera sostenible.

Reptes

A partir d'una anàlisi comparativa de la informació recaptada en la **Recerca**, es pot concloure que els principals reptes per a la difusió i l'enfortiment de l'Economia Social i Solidària són els següents:

Absència d'una xarxa sòlida

La recerca mostra que de les 55 pràctiques identificades, 41 són iniciatives individuals i només algunes d'elles participen d'una xarxa (consorci, federació que vincula a associacions, productors i consumidors que intercanvien béns i serveis en nom d'uns principis de solidaritat compartits). **Un major grau de col·laboració entre iniciatives existents** podria ser útil per a la difusió en els territoris i l'intercanvi d'experiències. També **augmentaria la sostenibilitat de les activitats que es duen a terme**.

Estratègies inadequades de comunicació i incidència política

Generalment, l'opinió pública desconeix els resultats i efectes positius de l'ESS, ja que els principals mitjans de comunicació no solen tractar el tema i les campanyes tampoc l'aborden adequadament. A més, **les administracions públiques no acostumen a donar suport apropiat a aquestes iniciatives**, que millorarien considerablement si reberen el suport conjunt de diferents entitats, com autoritats locals, universitats, organismes públics, organitzacions de PIMES i d'ESS.

Absència de marcs legals i polítics

La recerca posa l'accent en l'**absència de mesures normatives que regulen o promoguen les experiències identificades**. Només uns pocs països han adoptat una llei nacional sobre ESS i més de la meitat dels representants de l'ESS no van esmentar cap referència legislativa per al sector en els seus territoris. És necessari treballar amb la intenció d'enfortir les polítiques públiques que promoguen l'ESS, **a fi d'oferir un marc de treball integral** capaç d'estimular la creació de noves organitzacions i **animar i donar suport a les iniciatives existents**.

Aquest document representa el resultat del treball de recerca *Economia transformadora: oportunitats i reptes de l'Economia Social i Solidària en 55 territoris d'Europa i del món*, realitzat en el marc de "Economia social i solidària com a enfocament de desenvolupament per a la sostenibilitat (SSEDAS, per les seues sigles en anglès) l'any Europeu del Desenvolupament 2015 i més enllà – Contracte de subvenció: DCI-NSAED/2014/352-248"

Per a més informació, visita el lloc web del projecte SUSY:

www.es.solidarityeconomy.eu

www.cospe.org

Mapa en línia de SUSY

Hi ha un munt d'alternatives. Fem-les visibles

El projecte de recerca SUSY ha realitzat un mapa de 55 pràctiques d'ESS, però n'hi ha moltes més!

En col·laboració amb **TransforMap**, el projecte SUSY ha elaborat un mapa en línia per a augmentar la visibilitat de l'Economia Social i Solidària a Europa i al món.

Les trobaràs a www.solidarityeconomy.eu/susy-map/

Aquest document ha estat elaborat amb l'ajuda econòmica de la Unió Europea i de la Generalitat Valenciana. El contingut d'aquest document és responsabilitat exclusiva de COSPE i de CERAI i de cap manera s'ha de considerar que reflecteix la posició de la Unió Europea i de la Generalitat Valenciana.

ECONOMIA TRANSFORMADORA

Oportunitats i reptes de l'Economia Social i Solidària

